

تأثیر لحن افشای غیرعادی بر گزارش ابهام نسبت به تداوم فعالیت در شرکت‌ها

نسیم شاه مرادی^۱ ©

استادیار، گروه حسابداری، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران.

فاطمه منصوری محمدآبادی

دانشجوی دکتری، گروه حسابداری، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران.

مهدی میرزانیان نوخندان

دانشجوی دکتری، گروه حسابداری، واحد یزد، دانشگاه آزاد اسلامی، یزد، ایران.

(تاریخ دریافت: ۵ اردیبهشت ۱۴۰۱؛ تاریخ پذیرش: ۲۱ شهریور ۱۴۰۱)

لحن افشای غیرعادی که در ارائه گزارش‌های مالی مورد استفاده قرار می‌گیرد می‌تواند نشانه‌ای از مسائل پنهان در درون شرکت باشد که به صورت غیرمستقیم شواهدی را به استفاده‌کنندگان بیرونی ارائه می‌دهد. در پژوهش حاضر به بررسی تأثیر لحن افشای غیرعادی بر ارائه گزارش ابهام نسبت به تداوم فعالیت در بین ۹۳ شرکت بورسی برای سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸ پرداخته شده است. برای این منظور از روش تحلیل محتوا و استفاده از روش حسین و همکاران [۲۰] برای محاسبه لحن افشای غیرعادی بهره برده شده که نوآوری کار محسوب می‌گردد. نتایج حاصل از مدل‌های رگرسیونی نشان می‌دهد که لحن افشای غیرعادی بر دریافت گزارش ابهام نسبت به تداوم فعالیت و همچنین بر عدم ایفای تعهدات مالی و عدم انجام قراردادهای به‌عنوان دلیل گزارش ابهام در تداوم فعالیت حسابرسان تأثیر مثبتی داشته است. بنابراین افشای غیر عادی اطلاعات در صورت‌های مالی به طور مؤثری بر گزارش حسابرسان و چهره مدیریتی شرکت اثرگذار می‌باشد.

واژه‌های کلیدی: لحن افشای غیرعادی، روش فراوانی واژگان، ابهام در تداوم فعالیت.

^۱ n.shahmoradi@iauyazd.ac.ir

مقدمه

تداوم فعالیت به معنای آن است که آیا شرکت در آینده قابل پیش‌بینی امکان ادامه فعالیت‌های خود را دارد تا بتواند به اهداف خود رسیده و بدهی‌های خود را تسویه نمایند؟ بدین منظور نباید قصد یا الزامی برای انحلال شرکت وجود داشته باشد که این موضوع توسط حسابرسان مورد ارزیابی قرار گرفته و نتایج در گزارش آن‌ها ذکر می‌گردد. در حالیکه بر طبق تئوری علامت‌دهی روش‌های دیگری نیز برای کسب این اطمینان وجود دارد. مثلاً نحوه افشا و لحن مورد استفاده در گزارش‌های ارائه شده، نشانه‌های پنهان از وضعیت شرکت و پیش‌بینی مدیریت از شرایط آتی آن می‌باشد که مخصوصاً برای سرمایه‌گذارانی که دانش حسابداری کافی برای استفاده از اعداد متن صورت‌های مالی را ندارند مفید بوده و برای سایرین نیز به‌عنوان مکمل اعداد و ارقام مورد استفاده قرار می‌گیرد. لحن افشای غیرعادی، به‌خصوص در شرکت‌های دارای استرس مالی، می‌تواند نشان‌دهنده ریسک بیشتر باشد، در مواجهه با چنین ریسک بالایی، حسابرسان به احتمال زیاد محافظه‌کارتر خواهند بود و تمایل بیشتری به انتشار گزارش ابهام نسبت به تداوم فعالیت خواهند داد. در این صورت خطای کمتری در زمینه گزارش ابهام نسبت به تداوم فعالیت وجود خواهد داشت. برعکس، اگر مدیران بتوانند به اهداف خود برسند و حسابرسان را با استفاده از لحن غیرعادی در گزارش‌های سالانه متقاعد کنند، آنگاه لحن غیرعادی افشا به‌طور منفی با گزارش ابهام نسبت به تداوم فعالیت مرتبط خواهد بود و شرکت گزارش مطلوب دریافت می‌کند، در این صورت به‌واسطه لحن غیرعادی، خطا افزایش یافته است که در این صورت می‌توان ادعا نمود خطا با لحن غیرعادی افشا افزایش یافته است [۲۱] اگرچه مدیران می‌توانند به روش‌های گوناگون اطلاعات خاص مدنظرشان را به افراد بیرون شرکت منتقل کنند ولی آزادند در نحوه ارائه آن اعمال نظر کنند که منجر به برداشت‌های متفاوت گردد. می‌توان گفت برخلاف نحوه افشای اطلاعات کمی که قوانین خاص و سخت‌گیرانه‌ای دارد، مدیران در ارائه اطلاعات کیفی آزادی عمل بیشتری دارند [۱۹]. در پژوهش‌های گذشته عوامل مختلف اثرگذار بر گزارش ابهام در تداوم فعالیت حسابرس مانند افزایش توانایی مدیریت، حق‌الزحمه حسابرسی (کریشان و وانگ، [۲۲]) و ورشکستگی مالی و اظهار نظر حسابرس (اکبری و همکاران، [۱]) مورد بررسی قرار گرفته ولی پژوهش داخلی که در مورد تأثیر لحن افشای غیرعادی و اطلاعات کیفی منجر به دریافت گزارش ابهام در تداوم فعالیت پردازد یافت نشد که در پژوهش حاضر مورد بررسی قرار گرفته است. علاوه بر آن، در پژوهش‌های قبلی بیشتر به لحن افشا پرداخته شده و از روش شمارش واژگان استفاده گردیده (پله و همکاران، [۵]) در حالیکه در پژوهش حاضر از لحن افشای غیرعادی که مکمل روش‌های قبلی می‌باشد بهره برده شده که دقیق‌تر بوده و با استفاده از معادله رگرسیونی و از باقی مانده مدل به دست می‌آید و نتایج می‌تواند منجر به غنای مبانی نظری و پیشینه موجود در این زمینه گردد و علاوه بر آن با استفاده از روش‌های کیفی، روش متفاوتی برای ارزیابی وضعیت شرکت‌ها در اختیار سرمایه‌گذاران و سهامداران آن‌ها قرار دهد. بدین ترتیب که میزان واژگان مرتبط با فعالیت‌های شرکت همچون اندازه، سال‌های فعالیت و سودآوری و... از کل واژه‌های مثبت استفاده شده در گزارش‌های مدیریت حذف گردیده و واژه‌های مدیریت شده و جهت دار مورد استفاده مدیران محاسبه می‌گردد تا میزان اثرگذاری آنها بر گزارشات حسابرسان سنجیده

شود. از آنجا که دریافت گزارش حسابرسی مطلوب برای اهداف مختلف در شرکت‌ها مانند دریافت وام یا افزایش سرمایه ضروری می‌باشد، بررسی این اثرگذاری در جهت تحلیل وضعیت شرکتها بسیار مهم به نظر می‌رسد. هدف اصلی پژوهش حاضر پاسخ به این سؤال است که آیا لحن افشای غیرعادی بکار گرفته شده توسط مدیریت در گزارش‌های مجمع می‌تواند نشانه‌ای از وضعیت نامناسب شرکت و احتمال دریافت گزارش ابهام نسبت به تداوم فعالیت توسط حسابرسان آن باشد؟ و اینکه آیا لحن غیرعادی در صورت وجود نشانه‌هایی همچون عدم ایفای تعهدات مالی و عدم انجام قراردادها نیز بردیافت گزارش ابهام در تداوم فعالیت اثرگذار است؟

در ادامه مقاله، در ابتدا مبانی نظری و پیشینه پژوهش معرفی گردیده و در انتهای آن فرضیه‌های پژوهش ارائه می‌گردد. سپس روش شناسی ذکر گردیده و مدل‌ها و متغیرهای مورد استفاده معرفی شده و نتایج فرضیات بیان شده و در نهایت بحث و نتیجه‌گیری ارائه می‌شود.

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

در این قسمت در مورد مبانی نظری و پیشینه‌های مرتبط با موضوع بحث می‌گردد.

لحن افشا غیرعادی

بر طبق تئوری علامت‌دهی مدیران سطح قابل توجهی از اطلاعات را در گزارش‌های شرکت افشا می‌کنند تا علامت‌های خاصی را برای کاربران بالقوه آن گزارش‌ها ارسال کنند. بر مبنای این تئوری نیز شرکت‌های با کیفیت بالا، باید امتیازات خود را به بازار نشان دهند. علامت‌دهی باعث می‌شود که سرمایه‌گذاران و سایر ذینفعان، ارزش شرکت را ارزیابی مجدد نموده و سپس تصمیم‌گیری‌های کنند. می‌توان گفت تئوری علامت‌دهی بر انتقال اطلاعات محرمانه به سهامداران درباره چشم‌انداز آتی شرکت تأکید داشته و افشای نامناسب اطلاعات موجب گمراهی سهامداران می‌گردد. علاوه بر آن و بر اساس تئوری نمایندگی، بین مدیران و سهامداران تضاد منافع وجود دارد که انگیزه‌های لازم را برای دست‌کاری اطلاعات فراهم می‌سازد و با توجه به آنکه گزارش‌های فعالیت هیئت‌مدیره در ایران نیاز به حسابرسی نداشته و حتی در صورت بررسی، متهم شدن مدیر به رفتار غیراخلاقی به دلیل استفاده بیشتر از کلمات مثبت و یا منفی بسیار سخت است، استفاده فرصت‌طلبانه از لحن غیرعادی در گزارش‌های فعالیت هیئت‌مدیره جهت تحت تأثیر قراردادن ادراک استفاده‌کنندگان از اطلاعات ارائه‌شده و ارزیابی شرکت، راهکاری کم‌هزینه برای دستیابی به منافع مدیریتی خواهد بود [۳]. علاوه بر موارد ذکر شده، بر اساس فرضیه پاداش، مدیران شرکت‌ها سعی می‌کنند تا وضعیت شرکت را مطلوب‌تر جلوه دهند تا از مزایای آن همچون مزایای مدیریتی و پاداش بیشتر استفاده نمایند و همچنین بر اساس فرضیه قراردادهای بدهی، در صورتی که شرکتها وضعیت و شرایط بهتری داشته باشند می‌توانند از وام‌ها و قراردادهای بدهی با هزینه مالی کمتر بهره‌برند که در این راستا مدیران سعی می‌نمایند تا از روش‌های مختلف تصویری مناسب و مطلوب را ارائه دهند. از جمله این روش‌ها استفاده از واژه‌های جهت‌دار و برای رسیدن به اهداف خاص مدیریتی می‌باشد که در این پژوهش مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته شده است. در پژوهش حاضر از لحن افشای غیرعادی

مدیریت در گزارش های مدیریتی با استفاده از باقیمانده مدل رگرسیونی براساس پژوهش حسین و همکاران، [۲۰] سنجیده می شود.

گزارش ابهام در تداوم فعالیت

صورت های مالی باید بر مبنای فرض تداوم فعالیت تهیه شود، مگر اینکه مدیریت قصد انحلال یا توقف عملیات واحد تجاری را داشته باشد، یا ناچار به انجام این امر شود. در مواردی که مدیریت از رویدادها و شرایطی آگاهی یابد که ممکن است ابهام بااهمیت نسبت به توانایی تداوم فعالیت واحد تجاری ایجاد کند، این ابهام باید افشا شود [۱۶]. بر طبق استانداردهای حسابرسی، حسابرس در جریان برنامه ریزی و اجرای روش های حسابرسی و ارزیابی نتایج حاصل از آن، باید مناسب بودن استفاده مدیریت از فرض تداوم فعالیت در تهیه صورت های مالی را بررسی کند. در صورت وجود ابهام بااهمیت درباره تداوم فعالیت و افشای کافی در صورت های مالی، حسابرس باید نظر مقبول اظهار، اما با افزودن یک بند توضیحی حاوی وجود ابهام بااهمیت درباره رویدادها یا شرایطی که ممکن است به تردیدی عمده در مورد توانایی واحد مورد رسیدگی به ادامه فعالیت بینجامد ارائه و با اشاره به یادداشت توضیحی صورت های مالی، گزارش خود را تعدیل کند. شرکت ها هنگام مشکلات مالی، برای پنهان نمودن عملکرد ضعیف خود از راهکارهای متفاوتی استفاده می کنند. در صورت وجود شرایط مالی پیچیده تر، مدیران برای بهتر نشان دادن شرایط با استفاده از استراتژی های مؤثرتر و کمتر قابل تشخیص تلاش می کنند [۱۱]. از جمله این استراتژی ها می تواند لحن افشای غیرعادی در ارائه اطلاعات باشد. در ادبیات مالی، یک شرکت زمانی درمانده مالی تلقی می شود که در ایفای تعهدات به اعتباردهندگان ناتوان می شود چنانچه درماندگی مالی شرکت بهبود نیابد منجر به ورشکستگی می شود [۸]. که در این پژوهش به دلایل بروز ابهام در تداوم فعالیت مانند مشکلات مالی و عدم ایفای تعهدات مالی نیز پرداخته شده است.

پیشینه پژوهش

بررسی پیشینه ها حاکی از آن است که پژوهش های بسیاری در داخل و خارج از کشور انجام شده که به بررسی لحن افشا در گزارش های مالی پرداخته است (برای مثال: تامر و چنگ^۱ [۲۴]، الی و همکاران^۲ [۱۸]، هوانگ و همکاران^۳ [۲۱]، تورچی و لاری دشت بیاض [۷]، عرب و همکاران [۱۳]) و سعی گردیده تاثیر لحن بر متغیرهای گوناگونی را مورد تحلیل و آزمون قرار دهد. برای مثال در پژوهش پله و همکاران [۵]، به بررسی تأثیر لحن گزارش های فعالیت هیئت مدیره بر عملکرد آتی شرکت ها در بازه زمانی سال های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۶ مبتنی بر دو دیدگاه علامت دهی و رفتار فرصت طلبانه مدیران پرداخته شده. نتایج شواهدی را در رابطه با استفاده فرصت طلبانه احتمالی مدیران از لحن گزارش های مالی فراهم می کند. ملونی و همکاران^۴ [۲۳] نیز نشان دادند به کاربردن کلمات مثبت (نظیر رشد، خوب و ...) باعث خوش بینانه

¹ Tamer & Cheng

² Aly et al

³ Huang

⁴ Melloni et al.

شدن و کلمات منفی (ضعف، ضایعات و...) باعث بدبینانه شدن لحن می‌شود. مدیریت با استفاده از این کلمات، انتظار خود از عملکرد آینده شرکت را منعکس می‌کند. در بسیاری از پژوهش‌های دیگر سعی گردیده عوامل اثرگذار بر لحن افشا مورد بررسی قرار گیرد برای مثال پورکریم و همکاران [۶]، به بررسی تأثیر حاکمیت شرکتی بر لحن گزارشگری مالی پرداخته‌اند. نمونه پژوهش شامل ۱۱۹ شرکت بورسی در سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۵ بوده است. یافته‌ها نشان داد که حاکمیت شرکتی قوی‌تر، موجب جلوگیری از فرصت‌طلبی مدیران می‌شود که از طریق لحن، به مدیریت ادراک استفاده‌کنندگان می‌پردازند. عرب و همکاران [۱۳]، ۱۶۸ شرکت بورسی در بین سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۷ را مورد تحلیل قرار دادند. نتایج حاصل نشان داد که تخصص مالی کمیته‌ی حسابرسی منجر به کاهش لحن غیرعادی گزارش تفسیری مدیریت می‌گردد. در پژوهش‌های بسیاری نیز سعی گردیده تأثیر لحن بر گزارش حسابرسی مورد سنجش قرار گیرد. برای مثال نیک‌کار و همکاران [۱۷]، به بررسی تأثیر گرایش‌های احساسی سرمایه‌گذاران بر معیارهای کیفیت حسابرسی پرداختند. بدین منظور نمونه‌ای از شرکت‌های بورسی در بین سال‌های ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۶ را با استفاده از روش رگرسیون لجستیک آزمون نمودند. نتایج موید آن بود که گرایش احساسی سرمایه‌گذاران تأثیر منفی بر گزارش تعدیل شده حسابرسان داشته است. باغومیان و همکاران [۲]، با استفاده از شاخص فوگ و در دوره زمانی بین ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۶، نمونه‌ای شامل ۱۶۰ شرکت پذیرفته شده در بورس تهران را مورد بررسی قرار دادند. نتایج رگرسیونی به دست آمده حاکی از آن بود که رابطه مثبت بین ناخوانایی گزارشگری مالی و هزینه‌های نمایندگی با وجود کیفیت حسابرسی به صورت منفی تعدیل می‌گردد. در این بین، پژوهش‌های بسیاری هم به بررسی عوامل اثرگذار بر تداوم فعالیت شرکتها پرداخته‌اند. حسین و همکاران^۱ [۲۰]، به بررسی ارتباط بین لحن افشای غیرعادی و ابهام در تداوم فعالیت در سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۱۴ پرداخته‌اند. یافته‌ها نشان داد که لحن افشای غیرعادی با احتمال بیشتری با ابهام در تداوم فعالیت همراه است. کریشان و وانگ^۲ [۲۲] نیز به بررسی رابطه بین توانایی مدیریت و حق‌الزحمه حسابرس و ابهام در تداوم فعالیت پرداختند. یافته‌ها نشان داد که میزان توانایی مدیریت ارشد شرکت در تصمیم‌گیری حسابرس اثرگذار بوده و احتمال تعدیل اظهارنظر حسابرسی به دلیل ابهام در تداوم فعالیت واحد تجاری کاهش می‌دهد. فروغی ابری و همکاران [۱۵]، داده‌های ۱۱۰ شرکت طی بازه زمانی ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۶ از صورت‌های مالی و گزارش‌های حسابرسی را جمع‌آوری و آزمون کردند. بر اساس یافته‌های این پژوهش بر اساس رگرسیون پروبیت، افزایش ریسک برآورد خطر ورشکستگی صاحب‌کار، بر صدور بند ابهام در تداوم فعالیت صاحب‌کار، در گزارش حسابرس تأثیر مثبت دارد. خان محمدی فرد و همکاران [۹]، نیز در پژوهشی داده‌های ۱۰۱ شرکت تولیدی طی سال‌های ۱۳۸۶ تا ۱۳۹۶ مورد آزمون قرار داده‌اند. یافته‌ها نشان داد که افشای عدم وجود ابهام در گزارش‌های سالانه عدم تقارن اطلاعاتی را کاهش می‌دهد و همگرایی تصمیمات سهامداران و مدیران را افزایش می‌دهد.

¹ Hossain et al.

² Krishan & Wang

بررسی مبانی نظری بیان شده و پیشینه‌ها حاکی از آن است که لحن افشا در پژوهش‌های پیشین مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته ولی بر طبق جستجوهای انجام شده، پژوهشی که به بررسی لحن افشای غیرعادی به کار گرفته شده توسط مدیریت بپردازد و تاثیر آن را بر گزارش حسابرسی و دریافت گزارش ابهام نسبت به تداوم فعالیت مورد آزمون قرار دهد صورت نپذیرفته است که براین اساس فرضیات به شرح زیر تدوین گردیده است:

فرضیه اول: لحن افشای غیرعادی بر گزارش ابهام نسبت به تداوم فعالیت در شرکت‌ها اثرگذار است.

فرضیه دوم: لحن افشای غیرعادی بر عدم انجام قراردادهای ذکر شده به‌عنوان دلیل گزارش ابهام در تداوم فعالیت حسابرس اثرگذار است.

فرضیه سوم: لحن افشای غیرعادی بر عدم ایفای تعهدات مالی ذکر شده به‌عنوان دلیل گزارش ابهام در تداوم فعالیت حسابرس اثرگذار است.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از منظر فلسفه، اثبات‌گرایانه و جهت‌گیری آن کاربردی و از لحاظ رویکرد استقرایی می‌باشد. همچنین از لحاظ راهبرد، همبستگی و از لحاظ هدف، در گروه توصیفی طبقه بندی می‌گردد که برای انتخاب داده‌ها از روش آمیخته استفاده شده است. بدین ترتیب که برای جمع‌آوری متغیرها از روش کیفی و کمی و برای آزمون مدل از روش کمی استفاده شده است. بازه زمانی پژوهش مقطعی و برای گردآوری مبانی نظری و پیشینه‌ها روش کتابخانه‌ای مورد استفاده قرار گرفته، و ابزار پژوهش، اسناد و مدارک می‌باشد که با مراجعه به صورت‌های مالی و یادداشت‌های توضیحی همراه و گزارش فعالیت هیات مدیره از طریق نرم‌افزار ره‌آورد نوین و سایت کدال استخراج گردیده است. داده‌های جمع‌آوری شده در اکسل مرتب شده و با استفاده از روش‌های رگرسیونی چندمتغیره لوجستیک مورد تحلیل قرار گرفته است.

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری پژوهش حاضر شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس تهران در بازه زمانی ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸ می‌باشد که با استفاده از روش نمونه‌گیری حذف سیستماتیک و با در نظر گرفتن محدودیت‌های جدول ۱، نمونه آماری انتخاب شده است.

جدول ۱- فرآیند غربال‌گری شرکت‌های نمونه

تعداد	شرایط
۵۹۵	تعداد کل شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس تهران
۵۶	شرکت‌هایی که دارای سال مالی منتهی به ۲۹ اسفند نبوده‌اند

۲۸۰	شرکت‌هایی که در تمامی سال‌های پژوهش در بورس فعالیت نداشته و یا اطلاعات متغیرهای پژوهش در آنها وجود نداشت.
۳۸	شرکت‌ها بین سال‌های مالی این تحقیق تغییر سال مالی داشته اند.
۸۴	شرکت‌هایی که جز شرکت‌های واسطه‌گری، بانک‌ها و سرمایه‌گذاری بوده‌اند
۴۴	شرکت‌ها در دوره موردبررسی توقف معاملاتی (بیش از ۷۲ روز) نداشته باشند و در طول دوره موردنظر، سهام آن‌ها به‌طور فعال در بورس معامله شده است.
۹۳	مجموع شرکت‌های واجد شرایط حضور در نمونه‌ی آماری

با محدودیت‌های در نظر گرفته شده فوق، طبق روش حذف سیستماتیک تعداد شرکت‌های حائز شرایط، ۹۳ شرکت معادل ۵۵۸ سال - شرکت انتخاب شدند که از این تعداد، ۷۵ شرکت گزارش ابهام نسبت به تداوم فعالیت در طی سال‌های پژوهش دریافت نموده بودند. با توجه به محدود بودن شرکت‌های دارای این بند در گزارش حسابرسی، سعی گردیده کلیه شرکت‌های واجد این شرط در نمونه لحاظ گردند.

مدل و متغیرهای پژوهش

در این قسمت مدل‌ها و متغیرهای به‌کار گرفته شده در پژوهش معرفی می‌گردد.

مدل‌های پژوهش

در این قسمت بعد از ارائه مدل‌ها به تعریف متغیرهای پژوهش با استفاده از پژوهش حسین و همکاران [۲۰]، پرداخته شده است.

مدل ۱ برای آزمون فرضیه اول

$$\Pr(GCO_{i,t} = 1) = \beta_0 + \beta_1 ABTONE_{i,t} + \beta_2 BIGN_{i,t} + \beta_3 SIZE_{i,t} + \beta_4 SELL\ ASSETS_{i,t} + \beta_5 ZSCORE_{i,t} + \beta_6 CASH_{i,t} + \beta_7 LAG\ LOSS_{i,t} + \beta_8 SALES\ GROWTH_{i,t} + \beta_9 NEW\ EQUITY_{i,t} + \beta_{10} MW_{i,t} + \varepsilon$$

مدل ۲ برای آزمون فرضیه دوم:

$$FINPROB_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 ABTONE_{i,t} + \beta_2 BIGN_{i,t} + \beta_3 SIZE_{i,t} + \beta_4 ASSETS_{i,t} + \beta_5 ZSCORE_{i,t} + \beta_6 CASH_{i,t} + \beta_7 LAG\ LOSS_{i,t} + \beta_8 SALES\ GROWTH_{i,t} + \beta_9 NEW\ EQUITY_{i,t} + \beta_{10} MW_{i,t} + \varepsilon$$

مدل ۳ برای آزمون فرضیه سوم:

$$GCCOVENANT_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 ABTONE_{i,t} + \beta_2 BIGN_{i,t} + \beta_3 SIZE_{i,t} + \beta_4 SELL\ ASSETS_{i,t} + \beta_5 ZSCORE_{i,t} + \beta_6 CASH_{i,t} + \beta_7 LAG\ LOSS_{i,t} + \beta_8 SALES\ GROWTH_{i,t} + \beta_9 NEW\ EQUITY_{i,t} + \beta_{10} MW_{i,t} + \varepsilon$$

متغیرهای پژوهش**متغیر وابسته**

گزارش ابهام نسبت به تداوم فعالیت (GCO): در صورتی که گزارش حسابرس دارای بند ابهام نسبت به تداوم فعالیت باشد، برابر با یک و در غیر این صورت برابر با صفر خواهد بود.

متغیر مستقل

لحن افشای غیرعادی (ABTONE): در ابتدا با استفاده از روش فراوانی واژگان بکار رفته در یادداشت‌های همراه و گزارش فعالیت هیات مدیره با استفاده از پژوهش پله و همکاران [۵]، لحن افشا (TONE) در ۳ گام محاسبه می‌گردد: گام اول: شناسایی لغات مثبت و منفی با استفاده از لغت‌نامه. گام دوم: محاسبه فراوانی کلمات مثبت و منفی هر گزارش با استفاده از نرم‌افزار مکس کیودا و گام سوم: محاسبه لحن با استفاده از فرمول زیر:

$$TONE_b = \frac{NP_b - Nnb}{NP_b + Nnb}$$

که در آن، NP_b تعداد کلمات مثبت، Nnb تعداد کلمات منفی، b متن مورد بررسی است. سپس با جایگذاری لحن افشا در معادله رگرسیونی زیر باقیمانده آن به عنوان متغیر لحن افشای غیرعادی محاسبه می‌گردد [۲۰].

$$TONE_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 EARNINGS_{i,t} + \beta_2 RETURN_{i,t} + \beta_3 SIZE_{i,t} + \beta_4 STD_RETURN_{i,t} + \beta_5 STD_EARNINGS_{i,t} + \beta_6 AGE_{i,t} + \beta_7 LOSS_{i,t} + \beta_8 DEARNINGS_{i,t} + \varepsilon$$

سایر متغیرها

اندازه شرکت (Size): لگاریتم طبیعی کل دارایی‌های شرکت می‌باشد.

حسابرس بزرگ (BIGN): اگر شرکت توسط سازمان حسابرسی (به عنوان حسابرس بزرگ) حسابرسی شده باشد عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر لحاظ می‌گردد.

ضعف بااهمیت (MW): اگر در گزارش حسابرسی شرکت هر نوع ضعف بااهمیت گزارش شده باشد عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر لحاظ می‌گردد.

وجود زیان (LOSS): اگر در سال مورد بررسی زیان وجود داشته باشد (در صورت سود و زیان) عدد ۱ و در غیر این صورت عدد صفر لحاظ می‌گردد.

زیان سال قبل: (LAG_LOSS) اگر شرکت در سال قبل، زیان خالص گزارش نموده باشد عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر لحاظ می‌گردد.

عدم انجام قراردادهای (FINPROB): اگر حسابرس شرکت در گزارش حسابرسی خود عدم انجام قراردادهای را به عنوان دلیل اصلی گزارش ابهام در تداوم فعالیت معرفی نماید عدد دو لحاظ می‌گردد، اگر

حسابرس هر دلیلی به‌غیراز عدم انجام قراردادها را به‌عنوان علت گزارش ابهام در تداوم فعالیت معرفی نماید عدد یک لحاظ می‌گردد و اگر شرکت گزارش ابهام در تداوم فعالیت دریافت نموده باشد عدد صفر لحاظ می‌گردد.

رشد فروش (SALES-GROWTH): فروش سال جاری منهای فروش سال قبل تقسیم‌بر فروش سال جاری.

عدم ایفای تعهدات مالی (GCCOVENANT): اگر حسابرس عدم ایفای تعهدات مالی و وام‌ها را به‌عنوان دلیل اصلی گزارش ابهام در تداوم فعالیت معرفی نماید عدد دو لحاظ می‌گردد، اگر هر دلیلی به‌غیراز عدم ایفای تعهدات مالی و وام‌ها را به‌عنوان علت گزارش ابهام در تداوم فعالیت معرفی نماید عدد یک لحاظ می‌گردد و اگر شرکت گزارش ابهام در تداوم فعالیت دریافت نموده باشد عدد صفر لحاظ می‌گردد.

سودآوری (EARNINGS): لگاریتم سود خالص تقسیم‌بر جمع کل دارایی‌ها.

سن شرکت (AGE): سال تأسیس شرکت می‌باشد.

نگهداشت وجه نقد (CASH): وجه نقد و معادل نقد شرکت تقسیم‌بر جمع کل دارایی‌ها

سهام جدید (NEW_EQUITY): اگر شرکت در سال جاری سهام جدید صادر نموده باشد عدد یک و در غیر این صورت عدد صفر لحاظ می‌گردد.

امتیاز Z (ZSCORE): امتیاز به‌دست‌آمده حاصل از مدل زد آلتمن می‌باشد [۱۰].

آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

جدول ۲ آمار توصیفی متغیرهای مدل‌ها را نشان می‌دهد.

جدول ۲- آمار توصیفی متغیرهای مدل‌ها

انحراف معیار	کمینه	بیشینه	میانه	میانگین	نماد متغیر	نام متغیر
۰/۰۵۱	۰/۲۸۸-	۰/۱۶۶	۰/۰۰۱-	۰/۰۰۰۵	ABTONE	لحن افشای غیرعادی
۸/۰۴۸	۳/۰۰۰	۵۳/۰۰۰	۱۹/۰۰۰	۲۰/۲۸	AGE	سن شرکت
۰/۰۹۳	۰	۰/۶	۰/۰۳۷	۰/۰۷۱	CASH	نگهداشت وجه نقد
۰/۶۸۱	۴/۴۱۱	۸/۹۳۸	۶/۱۳۵	۶/۲۳۳	LOG_SALES	لگاریتم فروش
۱/۴۶	۱۰/۵۳۳	۱۹/۱۵۶	۱۴/۳۳۹	۱۴/۵۴۲	SIZE	اندازه شرکت

۰/۱۷۱	۰/۰۵۸-	۰/۹۹۲	۰/۶	۰/۵۹۵	TONE	تعداد کلمات مثبت و منفی هر گزارش
۱/۲۰۹	۲/۴۶-	۷/۵۵۸	۱/۸۶۲	۱/۹۵۳	ZSCORE	امتیاز Z
۰/۲۳۷	۰/۶۵۴-	۱/۴۷۳	۰/۱۶۸	۰/۱۷۲	X1	خالص سرمایه در گردش به کل دارایی
۰/۲۰۱	۰/۵۶۱-	۰/۸۴۰	۰/۱۶۱	۰/۱۶۴	X2	سود انباشته به کل دارایی
۰/۱۵۱	۰/۴۰۰-	۰/۶۳۹	۰/۱۳۲	۰/۱۵۱	X3	سود قبل از بهره و مالیات به کل دارایی
۰/۰۶۸	۰/۰۰۰۱	۰/۸۷۱	۰/۰۰۵	۰/۰۲۵	X4	ارزش بازار حقوق صاحبان سهام به کل بدهی
۰/۷۷۶	۰/۰۵۸	۶/۰۵۳	۰/۸۱۴	۱/۰۰۷	X5	فروش به کل دارایی

مقدار میانگین برای متغیر لحن افشای غیرعادی برابر با ۰/۰۰۰۵ هست که نشان می‌دهد بیشتر داده‌ها حول این نقطه تمرکز یافته‌اند. همچنین میانه این متغیر ۰/۰۰۱- می‌باشد که نشان می‌دهد که نیمی از داده‌ها کمتر از این مقدار و نیمی دیگر بیشتر از این مقدار هستند. برای متغیرهای مجازی، جدول آمار توصیفی به گونه‌ای که در جدول ۲ آمده، مفهومی نخواهد داشت و در جدول ۳ اطلاعات توصیفی این متغیرها آمده است.

جدول ۳- آمار توصیفی متغیرهای مجازی مدل‌ها

نام متغیر	نماد متغیر	تعداد عدد صفر	تعداد عدد یک	جمع مشاهدات
حسابرس بزرگ	BIGN	۴۲۲	۲۲۹	۶۵۱
عدم پرداخت وام	DEFAULT	۵۹۲	۵۹	۶۵۱
عدم انجام قراردادها	FINPROB	۳۶۵	۲۸۶	۶۵۱
عدم ایفای تعهدات مالی	GCCOVENANT	۵۷۱	۸۰	۶۵۱

۶۵۱	۶۲	۵۸۹	LAG_LOSS	زیان سال قبل
۶۵۱	۲۱۱	۴۴۰	MW	ضعف بااهمیت
۶۵۱	۱۱۸	۵۳۳	SELL_ASSET	دارایی فروخته شده
۶۵۱	۱۰۴	۵۴۷	NEW_EQUITY	سهام جدید

یافته‌های پژوهش

فرضیات با استفاده از سه مدل رگرسیون لوجیت آزمون گردیده که اگر p -value کمتر از سطح معنی‌داری ۰/۰۵ باشد فرض صفر رد، در غیر این صورت فرض صفر پذیرفته می‌شود.

آزمون نیکویی برازش

جهت آزمون نیکویی برازش مدل در رگرسیون لوجستیک از آزمون هاسمر-لمشو استفاده می‌شود. جدول ۴ آماره هاسمر-لمشو را برای تمامی مدل‌ها به ترتیب نشان می‌دهد که مقدار معناداری بیشتر از سطح خطای ۰/۰۵ است، در نتیجه فرض صفر پذیرفته می‌شود. به عبارت دیگر متغیرهای مستقل قدرت توضیح دهنده‌ی متغیر وابسته را دارند.

جدول ۴- آزمون هاسمر-لمشو

p -value	آماره H-L	فرضیه
۰/۵۸	۶/۵۶	اول
۰/۱۲	۱۲/۸۳	دوم
۰/۸۲	۴/۳۷	سوم

آزمون فرضیه اول

نتایج برازش مدل لوجیت برای آزمون فرضیه اول در جدول شماره ۵ ارائه شده است.

جدول ۵- نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها جهت آزمون فرضیه اول

p -value	آماره Z	انحراف استاندارد	ضریب	نماد متغیر	نام متغیر
۰/۰۰۰	۴/۷۹	۰/۳۶۹	۱/۷۶۸	cons	ضریب ثابت
۰/۰۰۰	۹/۸۵	۰/۵۳۲	۵/۲۳۴	abtone	لحن افشای غیرعادی
۰/۰۰۰	۱۲/۹۲-	۰/۰۵۹	۰/۷۶۵-	bign	حسابرس بزرگ
۰/۰۰۰	۱۲/۴۲-	۰/۰۲۲	۰/۲۷۵-	size	اندازه شرکت

۰/۰۰۰	۵/۲۷	۰/۰۵۷	۰/۳	<i>sell_asset</i>	دارایی‌های فروخته‌شده
۰/۰۰۰	۳۲/۴۵-	۰/۰۳۲	۱/۰۳-	<i>zscore</i>	امتیاز Z
۰/۰۰۰	۴/۷۷-	۰/۳۸	۱/۸۱۵-	<i>cash</i>	نگهداشت وجه نقد
۰/۰۰۰	۵۲/۶۱	۰/۰۶۱	۳/۱۹۹	<i>Lag_loss</i>	زیان سال قبل
۰/۰۰۰	۲۵/۹۵-	۰/۰۶۲	۱/۶۰۴-	<i>salesgrowth</i>	رشد فروش
۰/۰۰۳	۲/۹۲	۰/۰۸۲	۰/۲۴	<i>NEW_EQUITY</i>	سهام جدید
۰/۲۴۱	۱/۱۷	۰/۰۵۸	۰/۰۶۸	<i>mw</i>	ضعف بااهمیت
۰/۴۴	<i>Pseudo R-squared</i>	۹۲۲۰/۴۱	آماره کای دو		
		۰/۰۰	Prob(Chi ² -statistic)		

مقدار *p-value* به دست آمده برای آماره کای دو که معنی داری کل مدل را نشان می‌دهد، برابر با صفر می‌باشد ($p\text{-value} \leq 0.05$)، فرض H_0 رد می‌شود و این نشان می‌دهد که معادله رگرسیون به‌طور کلی معنی دار است. با توجه به جدول ۵ و مقدار *p-value* آماره Z برای متغیر لحن افشای غیرعادی (*abtone*) که برابر ۰/۰۰۰ می‌باشد و کمتر از سطح خطای ۰/۰۵ است ($p\text{-value} \leq 0.05$)، فرض صفر (فرض عدم تأثیر لحن افشای غیرعادی بر گزارش ابهام نسبت به تداوم فعالیت) رد می‌شود و در نتیجه لحن افشای غیرعادی بر گزارش ابهام نسبت به تداوم فعالیت تأثیر معنی داری دارد. در نتیجه فرضیه اول پذیرفته می‌شود. همچنین با توجه به اینکه ضریب متغیر لحن افشای غیرعادی مثبت می‌باشد، می‌توان گفت لحن افشای غیرعادی بر گزارش ابهام نسبت به تداوم فعالیت در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، تأثیر مثبت دارد. علاوه بر آن، متغیرهای کنترلی حسابرسی بزرگ، اندازه شرکت، امتیاز آلتمن، نگهداشت وجه نقد، رشد فروش به صورت منفی بر دریافت گزارش ابهام نسبت به تداوم فعالیت اثرگذار بوده در حالیکه متغیرهای دارایی‌های فروخته شده، وجود زیان سال قبل و صدور سهام جدید تأثیر معنادار و مثبتی نشان می‌دهند. مقدار *Pseudo R²* که معادل ضریب تعیین در مدل رگرسیون معمولی می‌باشد برابر ۰/۴۴ می‌باشد که نشان می‌دهد ۴۴ درصد تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل تشریح می‌شود.

بررسی صحت پیش‌بینی مدل

روش دیگری که برای بررسی کارایی مدل مورد استفاده قرار می‌گیرد، بررسی درصد صحیح احتمال‌های پیش‌بینی شده توسط مدل برازش داده شده می‌باشد. به این منظور این احتمالات با حد آستانه که عددی بین صفر تا یک می‌باشد و معمولاً برابر ۰/۵ در نظر گرفته می‌شود، مقایسه می‌شود. برای مقادیر یک، هر

چه درصد صحیح احتمالات پیش‌بینی شده بیشتر باشد نشان‌دهنده پیش‌بینی صحیح‌تر و در نتیجه کارایی بیشتر مدل خواهد بود [۱۲].

جدول شماره ۶ صحت پیش‌بینی مدل لوجستیک برازش داده‌شده را نشان می‌دهد. با توجه به جدول، صحت پیش‌بینی مدل لوجیت برای شرکت‌هایی که تداوم فعالیت داشته‌اند یا مقادیر صفر متغیر وابسته، برابر ۴۸/۷۳ و برای شرکت‌هایی که ابهام در تداوم فعالیت آن‌ها وجود دارد، یا مقادیر یک متغیر وابسته برابر ۹۸/۳۹ می‌باشد که نشان می‌دهد مدل، ۴۸/۷۳ درصد شرکت‌هایی که تداوم فعالیت داشته‌اند و ۹۸/۳۹ درصد شرکت‌هایی که ابهام در تداوم فعالیت آن‌ها وجود دارد را به‌درستی تعیین کرده است. به‌طور کلی ۵۳/۴۶ درصد از مشاهدات به‌درستی پیش‌بینی شده‌اند.

جدول ۶- بررسی صحت پیش‌بینی مدل

تداوم فعالیت (مقدار صفر)	وجود ابهام نسبت به تداوم فعالیت (مقدار یک)	مجموع	
۴۸/۷۳	۹۸/۳۹	۵۳/۴۶	درصد صحت پیش‌بینی

آزمون فرضیه دوم

نتایج برازش مدل لوجیت برای آزمون فرضیه دوم در جدول ۷ ارائه شده است.

جدول ۷- نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها جهت آزمون فرضیه دوم

نام متغیر	نماد متغیر	ضریب	انحراف استاندارد	آماره Z	p-value
ضریب ثابت	cons	-۴/۶۳۵	۰/۲۳۶	-۱۹/۶۵	۰/۰۰۰
لحن افشای غیرعادی	abtone	۱/۷۸۸	۰/۱۱۹	۱۵/۰۱	۰/۰۰۰
حسابرس بزرگ	bign	۰/۳۷	۰/۰۴۱	۹/۰۳	۰/۰۰۰
اندازه شرکت	size	۰/۲۰۸	۰/۰۱۴	۱۴/۴	۰/۰۰۰
دارایی‌های فروخته‌شده	sell_asset	۰/۲۰۶	۰/۰۴۸	۴/۲۶	۰/۰۰۰
امتیاز Z	zscore	-۰/۵۵۴	۰/۰۲۸	-۱۹/۶۲	۰/۰۰۰
نگهداشت وجه نقد	cash	-۲/۰۳۴	۰/۳۷۶	-۵/۴۱	۰/۰۰۰
زیان سال قبل	Lag_loss	۱/۲۳۶	۰/۰۶۳	۱۹/۶	۰/۰۰۰
رشد فروش	salesgrowth	-۰/۵۴	۰/۰۴۹	-۱۰/۹۹	۰/۰۰۰
سهام جدید	NEW_EQUITY	-۰/۰۴۶	۰/۰۶۳	-۰/۷۳	۰/۴۶۶
ضعف بااهمیت	mw	۹/۱۰۶	۰/۳۲	۲۸/۴۹	۰/۰۰۰

۰/۶۱	Pseudo R-squared	۲۵۵۱۱/۳۷	آماره کای دو
		۰.۰۰	Prob(Chi ² -statistic)

با بررسی‌های انجام‌گرفته p-value به‌دست‌آمده برای آماره کای دو که معنی‌داری کل مدل را نشان می‌دهد، برابر با صفر می‌باشد ($p\text{-value} \leq 0.05$)، فرض H_0 رد می‌شود و این نشان می‌دهد که معادله رگرسیون به‌طور کلی معنی‌دار است.

با توجه به جدول ۷ و مقدار p-value آماره Z برای متغیر لحن افشای غیرعادی (abtone) که برابر ۰/۰۰۰ می‌باشد و کمتر از سطح خطای ۰/۰۵ است ($p\text{-value} \leq 0.05$)، فرض صفر (فرض عدم تأثیر لحن افشای غیرعادی بر عدم انجام قراردادهای ذکر شده به‌عنوان دلیل گزارش ابهام در تداوم فعالیت حسابرسان) رد می‌شود و در نتیجه لحن افشای غیرعادی بر عدم انجام قراردادهای ذکر شده به‌عنوان دلیل گزارش ابهام در تداوم فعالیت حسابرسان تأثیر معنی‌داری دارد. در نتیجه فرضیه دوم پذیرفته می‌شود. همچنین با توجه به اینکه ضریب متغیر لحن افشای غیرعادی مثبت می‌باشد، می‌توان گفت لحن افشای غیرعادی بر مشکلات مالی ذکر شده به‌عنوان دلیل گزارش ابهام در تداوم فعالیت حسابرسان در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، تأثیر مثبت دارد. در این مدل، متغیرهای کنترلی وجود حسابرسان بزرگ، اندازه شرکت، دارایی‌های فروخته شده، وجود زیان در سال قبل و وجود ضعف با اهمیت معنادار بوده و دارای تأثیر مستقیم بر دریافت گزارش ابهام در تداوم فعالیت می‌باشند در حالیکه این جهت در متغیرهای امتیاز آلتمن، نگهداشت وجه نقد و رشد فروش معکوس و معنادار می‌باشد. مقدار Pseudo R² که معادل ضریب تعیین در مدل رگرسیون معمولی می‌باشد برابر ۰/۶۱ می‌باشد که نشان می‌دهد ۶۱ درصد تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل تشریح می‌شود.

بررسی صحت پیش‌بینی مدل

جدول شماره ۸ صحت پیش‌بینی مدل لوجستیک برازش داده‌شده را نشان می‌دهد. با توجه به جدول، صحت پیش‌بینی مدل لوجیت برای شرکت‌هایی که حسابرسان در اظهار نظر آن‌ها به عدم انجام قراردادهای با اهمیت اشاره نکند یا مقادیر صفر متغیر وابسته، برابر ۳۹/۷۳ و برای شرکت‌هایی که حسابرسان در اظهار نظر آن‌ها به مشکل مالی با اهمیت اشاره کند، یا مقادیر یک متغیر وابسته برابر ۹۶/۵۰ می‌باشد که نشان می‌دهد مدل، ۳۹/۷۳ درصد شرکت‌هایی که حسابرسان در اظهار نظر آن‌ها به عدم انجام قراردادهای با اهمیت اشاره نکند و ۹۶/۵۰ درصد شرکت‌هایی که حسابرسان در اظهار نظر آن‌ها به مشکل مالی با اهمیت اشاره نکند را به‌درستی تعیین کرده است. به‌طور کلی ۶۴/۶۷ درصد از مشاهدات به‌درستی پیش‌بینی شده‌اند.

جدول ۸- بررسی صحت پیش‌بینی مدل

مجموع	وجود عدم انجام قراردادها در اظهارنظر حسابرس (مقدار یک)	نبود عدم انجام قراردادها در اظهارنظر حسابرس (مقدار صفر)
درصد صحت پیش‌بینی	۹۶/۵۰	۳۹/۷۳

آزمون فرضیه سوم

نتایج برازش مدل لوجیت برای آزمون فرضیه سوم در جدول ۹ ارائه شده است.

جدول ۹- نتایج تجزیه و تحلیل داده‌ها جهت آزمون فرضیه سوم

نام متغیر	نماد متغیر	ضریب	انحراف استاندارد	آماره Z	p-value
ضریب ثابت	cons	۶/۳۹۸	۰/۴۷۹	۱۳/۳۶	۰/۰۰۰
لحن افشای غیرعادی	abtone	۰/۶۶۷	۰/۲۰۶	۳/۲۵	۰/۰۰۱
حسابرس بزرگ	bign	۱/۰۶۷	۰/۰۷	۱۵/۱۵	۰/۰۰۰
اندازه شرکت	size	۰/۷۷۹-	۰/۰۳	۲۶/۲۵-	۰/۰۰۰
دارایی‌های فروخته شده	sell_asset	۰/۱۸۳-	۰/۰۹۵	۱/۹۲-	۰/۰۵۴
امتیاز Z	zscore	۰/۳۷۳-	۰/۰۳۵	۱۰/۶۶-	۰/۰۰۰
نگهداشت وجه نقد	cash	۵/۰۷۷	۰/۲۹	۱۷/۵	۰/۰۰۰
زیان سال قبل	Lag_loss	۰/۴۵	۰/۱۰۳	۴/۳۵	۰/۰۰۰
رشد فروش	salesgrowth	۰/۱۱۷	۰/۰۵۴	۲/۱۹	۰/۰۲۹
سهام جدید	NEW_EQUITY	۰/۷۵۷-	۰/۱۱۴	۶/۶۱-	۰/۰۰۰
ضعف بااهمیت	mw	۱/۷۳۸	۰/۰۷۶	۲۳/۰۱	۰/۰۰۰
آماره کای دو		۱۵۹۶۰/۳۷		Pseudo R-squared	۰/۶۹
Prob(Chi ² -statistic)		۰/۰۰			

مقدار p-value به دست آمده برای آماره کای دو که معنی‌داری کل مدل را نشان می‌دهد، برابر با صفر می‌باشد ($p\text{-value} \leq 0.05$)، فرض H_0 رد می‌شود و این نشان می‌دهد که معادله رگرسیون به‌طور کلی معنی‌دار است.

با توجه به جدول ۹ و مقدار p-value آماره Z برای متغیر لحن افشای غیرعادی (abtone) که برابر ۰/۰۰۱ می‌باشد و کمتر از سطح خطای ۰/۰۵ است ($p\text{-value} \leq 0.05$)، فرض صفر (فرض عدم تأثیر لحن افشای غیرعادی بر عدم ایفای تعهدات مالی ذکرشده به‌عنوان دلیل گزارش ابهام در تداوم فعالیت حسابرس) رد می‌شود و در نتیجه لحن افشای غیرعادی بر عدم ایفای تعهدات مالی ذکرشده به‌عنوان دلیل گزارش ابهام در تداوم فعالیت حسابرس تأثیر معنی‌داری دارد. در نتیجه فرضیه سوم پذیرفته می‌شود. همچنین با توجه به اینکه ضریب متغیر لحن افشای غیرعادی مثبت می‌باشد، می‌توان گفت لحن افشای غیرعادی بر عدم ایفای تعهدات مالی ذکرشده به‌عنوان دلیل گزارش ابهام در تداوم فعالیت حسابرس در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران، تأثیر مثبت دارد. در این مدل نیز متغیرهای کمکی وجود حسابرس بزرگ، نگهداشت وجه نقد، وجود زیان در سال قبل و رشد فروش تأثیر مثبت و معنادار و متغیرهای اندازه شرکت، دارایی‌های فروخته شده، امتیاز آئتمن و صدور سهام جدید تأثیر معکوس و معناداری را بر دریافت گزارش ابهام نسبت به تداوم فعالیت نشان می‌دهند. مقدار R² Pseudo که معادل ضریب تعیین در مدل رگرسیون معمولی می‌باشد برابر ۰/۶۹ می‌باشد که نشان می‌دهد ۶۹ درصد تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل تشریح می‌شود.

بررسی صحت پیش‌بینی مدل

جدول شماره ۱۰ صحت پیش‌بینی مدل لوجستیک برازش داده‌شده را نشان می‌دهد. با توجه به جدول، صحت پیش‌بینی مدل لوجیت برای شرکت‌هایی که دربندهای گزارش حسابرسی آن‌ها، ایراد یا عدم پرداخت بدهی افشا نشده باشد، یا مقادیر صفر متغیر وابسته، برابر ۴۰/۱۱ و برای شرکت‌هایی که دربندهای گزارش حسابرسی آن‌ها، ایراد یا نقض معاهده بدهی افشاشده باشد، یا مقادیر یک متغیر وابسته برابر ۹۷/۵۰ می‌باشد که نشان می‌دهد مدل، ۴۰/۱۱ درصد شرکت‌هایی که دربندهای گزارش حسابرسی آن‌ها، ایراد یا نقض معاهده بدهی افشا نشده باشد و ۹۷/۵۰ درصد شرکت‌هایی که دربندهای گزارش حسابرسی آن‌ها، ایراد یا نقض معاهده بدهی افشاشده باشد را به‌درستی تعیین کرده است. به‌طور کلی ۷۷/۵۷ درصد از مشاهدات به‌درستی پیش‌بینی شده‌اند.

جدول ۱۰- بررسی صحت پیش‌بینی مدل

عدم افشای عدم ایفای تعهدات مالی (مقدار صفر)	افشای عدم ایفای تعهدات مالی (مقدار یک)	مجموع	
۴۰/۱۱	۹۷/۵۰	۷۷/۵۷	درصد صحت پیش‌بینی

بحث و نتیجه‌گیری

مسئله‌ی موردبررسی در پژوهش حاضر، بررسی تأثیر لحن افشای غیرعادی بر گزارش ابهام نسبت به تداوم فعالیت در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران است؛ که نتایج به‌دست‌آمده به شرح زیر می‌باشد:

با بررسی‌های صورت گرفته بر روی گزارش‌های شرکت‌های بورسی و همچنین لحن افشای غیرعادی، نتایج نشان‌دهنده این امر بوده اطلاعات کیفی و لحن افشای اطلاعات توسط شرکت‌ها بر گزارش حسابرسان در مورد ابهام در تداوم فعالیت اثرگذار است که نتایج حاصله بر اساس تئوری علامت‌دهی قابل توجیه می‌باشد. بدان معنا که مدیران با استفاده از واژه‌های بکار گرفته شده می‌توانند به‌طور غیرمستقیم اطلاعاتی را به بیرون شرکت منتقل نمایند که هم‌راستا با منافع آن‌ها باشد. به بیان دیگر، مدیران سعی نموده تا از واژه‌های تا حد امکان مثبت و غیرمرتبط با فعالیت‌های اصلی شرکت مانند سودآوری، اندازه و بازده شرکت استفاده نمایند تا شرایط شرکت را بهتر نشان دهند و از این طریق بتوانند بر نظرات تحلیلگران و علاقه‌مندان به شرایط شرکت اثر مثبت بگذارند در حالیکه این امر در نهایت منجر به ارائه گزارش ابهام در تداوم فعالیت توسط حسابرسان برای شرکت گردیده است. نتایج این فرضیه با پژوهش‌های پله و همکاران [۵]، ملونی و همکاران [۲۳] هم جهت و با و فرج زاده و همکاران [۱۴]، متفاوت می‌باشد. علاوه بر آن، نتایج به‌دست‌آمده نشان‌دهنده تأثیر مستقیم نحوه افشای غیرعادی اطلاعات توسط مدیریت بر گزارش ابهام در تداوم فعالیت حسابرسان می‌باشد که در این زمینه به سازمان حسابرسی توصیه می‌گردد رهنمودهایی برای ارزیابی لحن افشا و بررسی غیرعادی بودن آن تدوین نماید تا در جهت کمک به تحلیل شرایط شرکت برای حسابرسان مفید باشد. همچنین به تحلیلگران مالی پیشنهاد می‌گردد در بررسی وضعیت شرکت، اثرات غیر مستقیم لحن افشای غیرعادی استفاده شده در گزارشات مالی را نیز در نظر بگیرند

در ادامه، پژوهش حاضر اثرگذاری لحن افشای غیرعادی بر عدم انجام قراردادهای که توسط حسابرسان موردبررسی قرار گرفته را آزمون نموده و بر دلایل ارائه گزارش ابهام در تداوم فعالیت تمرکز نموده و عدم انجام قراردادهای و ناتوانی شرکت در انجام تعهدات خود را موردبررسی قرار داده است و نتایج نشان‌دهنده تأثیر مثبت لحن افشا بر دریافت این نوع گزارش می‌باشد که نتایج فرضیات قبلی را نیز تکمیل می‌نماید. به بیان دیگر، حسابرسان حتی در صورت وجود نشانه‌هایی از ناتوانی شرکت در انجام قراردادهای خود نیز باید تأثیر لحن افشا و غیرعادی بودن آن در گزارش‌های مدیریت را با دقت بررسی نموده و در نظر بگیرند. زیرا مدیران سعی می‌نمایند تا با استفاده از روش‌های غیرمستقیم و کیفی، وضعیت شرکت را مطلوب تر جلوه دهند که هم جهت با فرضیه پاداش و قراردادهای بدهی می‌باشد. نتایج حاصله با حسین و همکاران [۲۰] هم جهت و با پژوهش تورجی و لاری دشت بیاض [۷]، مخالف می‌باشد.

با توجه به نتایج به‌دست‌آمده و مؤثر بودن لحن افشا و اطلاعات کیفی بر ارائه گزارش ابهام در تداوم فعالیت، به تحلیلگران مالی و حسابرسان توصیه می‌گردد در صورت وجود موارد مشکلات و ناتوانی شرکت‌ها در انجام قراردادهای و تعهدات خود نیز این اثرات را در بررسی شرایط شرکت لحاظ نمایند. همچنین به مدیران توصیه می‌گردد در به کارگیری واژگان و مخصوصاً واژه‌های غیرمرتبط با فعالیت

های اصلی و مثبت در تهیه انواع گزارشات شرکت دقت نموده و تاثیر احتمالی آنها را بر گزارش حسابرسی علاوه بر وضعیت و تصویر شرکت لحاظ نمایند.

نتایج دیگر نشان دهنده تاثیر لحن افشای غیرعادی بر ارائه عدم ایفای تعهدات مالی ذکر شده به عنوان دلیل گزارش ابهام در تداوم فعالیت حسابرس اثرگذار است. در ابتدای امر باید به این مورد اشاره نمود که برای پابرجا ماندن یک شرکت ایفای تعهدات مالی خود نسبت به واحدها و مراجع مربوطه از اهمیت بسیاری برخوردار است و این امر باعث گردیده تا نگرانی درباره ناتوانی مدیریت برای ایفای تعهدات که اگر عملی نگردد به مشکلات مالی تبدیل می‌گردد ایجاد شده و در نتیجه عملکرد ضعیف مدیران، اعتماد حسابرس نسبت به توانایی مدیریت برای تبدیل منابع در اختیار واحد مورد رسیدگی به درآمد و سودآوری را کاهش می‌دهد. در این فرضیه نیز دلایل ارائه گزارش ابهام در تداوم فعالیت مورد بررسی بیشتر قرار گرفته و به بررسی دلایل مالی و ناتوانی شرکت در بازپرداخت بدهی‌ها و وام‌ها به عنوان دلیل اصلی دریافت این نوع گزارش پرداخته شده است؛ که نتایج حاصله در جهت تائید نتایج فرضیات قبلی می‌باشد. به بیان دیگر، حتی در صورت وجود نشانه‌هایی از ناتوانی مالی شرکت در پرداخت وام‌ها و بدهی‌های خود نیز، لحن افشای غیرعادی در ارائه گزارش ابهام در مورد تداوم فعالیت اثرگذار است. نتایج حاصله با پژوهش حسین و همکاران [۲۰] و تورجی و لاری دشت بیاض [۷]، هم جهت و با پژوهش بهار مقدم و همکاران [۴]، غیرهمسو می‌باشد.

نتایج تأییدکننده تأثیر مستقیم لحن افشای غیرعادی بر ارائه گزارش ابهام در تداوم فعالیت و به دلیل مسائل مالی می‌باشد؛ که در این زمینه به سرمایه‌گذاران و تحلیلگران مالی توصیه می‌گردد که در صورت مشاهده وجود مشکلات مالی و ناتوانی شرکت در انجام تعهدات مالی خود که در گزارش‌های مالی و توسط مدیران ارائه گردیده نیز وجود لحن غیرعادی و استفاده از واژه‌های جهت‌دار توسط مدیران را در تحلیل وضعیت و موقعیت شرکت در نظر گرفته و احتمال دریافت گزارش حسابرسی نامطلوب را در تحلیل‌های خود لحاظ نمایند.

فهرست منابع

۱. اکبری سپیده و حاجی‌ها زهره. (۱۳۹۵). "رابطه ریسک ورشکستگی مالی و اظهارنظر حسابرس در مورد ابهام در تداوم فعالیت"، *ششمین اجلاس ملی و چهارمین کنفرانس بین‌المللی حسابداری و مدیریت*، تهران.
۲. باغومیان، رافیک؛ خانی، ذبیح‌الله؛ رجب‌دری، حسین و شرفی، نسیم. (۱۴۰۰). "رابطه ناخوانایی گزارشگری مالی و هزینه نمایندگی با نقش تعدیلگر کیفیت حسابرسی". *تحقیقات حسابداری و حسابرسی*. انجمن حسابداری ایران، ۵۲، ۴۷-۶۲.

۳. بشیری منش نازنین، رحمانی علی و موسوی میرحسین. (۱۳۹۵). "پیامدهای افشای اختیاری: رویکرد معاملات ساختاری". **پژوهش‌های تجربی حسابداری**. (۲)۵، ۱۶۱-۱۸۶.
۴. بهار مقدم مهدی، تابنده صالحی تابنده، اعظمی زینب. (۱۳۹۶). "رابطه بین توانایی مدیریت، حق‌الزحمه حسابرسی و تداوم فعالیت در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران". **پژوهش‌های حسابداری مالی**. (۲)۹، ۲۳-۴۴.
۵. پله مولود، ایزدی نیا و ناصر، امیری هادی. (۱۳۹۸). "بررسی تأثیر لحن گزارش‌های فعالیت هیئت‌مدیره بر عملکرد آتی شرکت‌ها مبتنی بر دو دیدگاه علامت‌دهی و رفتار فرصت طلبانه مدیران". **دو فصلنامه حسابداری ارزشی رفتاری**. (۸)۴، ۱-۳۱.
۶. پورکریم، محمد؛ جبارزاده کنگرلویی، سعید؛ بحری ثالث، جمال و فلاوندی، حسن. (۱۳۹۸). "تأثیر حاکمیت شرکتی بر لحن گزارشگری مالی". **دو فصلنامه حسابداری ارزشی رفتاری**. (۸)۴، ۳۳-۶۲.
۷. تورچی محمود و لاری دشت بیاض محمود. (۱۴۰۰). "بررسی رابطه بین لحن گزارش فعالیت هیئت‌مدیره و پیش‌بینی ورشکستگی در شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران". **فصلنامه پژوهش‌های تجربی حسابداری**. (۲)۱۱، ۱۳۷-۱۵۸.
۸. حیدری، مهدی؛ زیاری، شکرالله؛ شایان نیا، سید احمد و رشیدی کمیجانی، علیرضا. (۱۴۰۰). "پیش‌بینی ورشکستگی مالی شرکت‌های بورس اوراق بهادار با استفاده از شبکه عصبی مصنوعی و الگوریتم کرم شب‌تاب". **فصلنامه مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار**. (۴۶)۱، ۶۹۱-۷۱۶.
۹. خان محمدی فرد، جعفر؛ رضایی، فرزین؛ خلعتبری لیماکی، عبدالصمد و احمدی، ایوب. (۱۴۰۰). "آزمون تجربی همگرایی تصمیمات مدیران و سهامداران مبتنی بر ابهام کم در اطلاعات حسابداری". **فصلنامه علمی پژوهشی دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت**. (۳۷)۱۰، ۸۳-۹۶.
۱۰. سلیمانی، اعظم و نیکومرام، هاشم. (۱۳۸۷). "ارزیابی توانمندی مالی شرکت‌های بهادار تهران و ارائه مدل مناسب ارزیابی". **پژوهشنامه اقتصادی**. (۸)۲۹، ۲۵۳-۲۷۹.
۱۱. شوروری، محمدرضا؛ زنده دل، احمد و اسماعیل زاده باغ سیاهی، مهدی. (۱۳۹۵). "مقایسه‌ی اظهارنظر حسابرسان مستقل و متغیرهای مالی در پیش‌بینی ورشکستگی". **بررسی‌های حسابداری و حسابرسی**. (۶۵)۱۸، ۶۳-۷۸.

۱۲. شیرین بخش ماسوله، شمس اله؛ یوسفی، ندا و قربان زاد، جهانگیر. (۱۳۹۰). "بررسی عوامل مؤثر بر احتمال عدم بازپرداخت تسهیلات اعتباری بانک ها (مطالعه موردی مشتریان حقوقی بانک توسعه صادرات ایران)". **دانش مالی تحلیل اوراق بهادار (مطالعات مالی)**، ۴(۱۲)، ۱۱۱-۱۳۷.
۱۳. عرب، روح اله؛ غلامرضا پور، محمد؛ کاظمی، سیدپوریا و امیرنیا، نرجس. (۱۳۹۹). "تأثیر تخصص مالی کمیته‌ی حسابرسی بر لحن غیرعادی گزارش بررسی و تحلیل مدیریت: شواهدی از گزارش تفسیری مدیریت". **پژوهش‌های حسابرسی**، ۱(۱)، ۵۳ - ۶۹.
۱۴. فرج زاده دهکردی، حسن و حیدری، ناهید. (۱۳۹۶). "بررسی رابطه توانایی مدیریت با حق الزحمه و اظهارنظر حسابرسی پیرامون تداوم فعالیت". **پژوهش‌های تجربی حسابداری**، ۶(۲۳)، ۲۲۱-۲۳۹.
۱۵. فروغی ابری، میثم؛ فروغی، داریوش و کاظمی، ایرج. (۱۳۹۹). "تحلیل تأثیر ریسک برآورد خطر ورشکستگی بر محافظه‌کاری حسابرسی". **دانش حسابداری**، ۱۱(۳)، ۶۸-۹۶.
۱۶. مهرانی، ساسان و جمشیدی اوانکی، کوروش. (۱۳۹۰). "عوامل مؤثر بر تعیین حق الزحمه حسابرسی". **حسابدار رسمی**، ۸۹، ۲۱-۶۹.
۱۷. نیک‌کار، جواد؛ نیلچی، مسلم و استوارنژاد، فرهاد. (۱۴۰۱). "تأثیر گرایش‌های احساسی سرمایه‌گذاران بر کیفیت حسابرسی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران". **تحقیقات حسابداری و حسابرسی**، انجمن حسابداری ایران، ۵۳، ۴۷-۶۶.
18. Aly, D., El-Halaby, S., & Hussainey, K. (2018). Tone disclosure and financial performance: evidence from Egypt. **Accounting Research Journal**. 31(1), 63-74.
19. Elshandidy, T., & Zeng, C. (2022). The value relevance of risk-related disclosure: Does the tone of disclosure matter?. **Borsa Istanbul Review**. 22(3), 498-514.
20. Hossain, M., Raghunandan, K., & Rama, D. V. (2020). Abnormal disclosure tone and going concern modified audit reports. **Journal of Accounting and Public Policy**, 39(4), 106764.
21. Huang, X., Teoh, S. H., & Zhang, Y. (2014). Tone management. **The Accounting Review**, 89(3), 1083-1113.

22. Krishnan, G. V., & Wang, C. (2015). The relation between managerial ability and audit fees and going concern opinions. **Auditing: A Journal of Practice & Theory**, 34(3), 139-160.
23. Melloni, G., Stacchezzini, R., & Lai, A. (2016). The tone of business model disclosure: an impression management analysis of the integrated reports. **Journal of Management & Governance**, 20(2), 295-320.
24. Tamer, E. & Cheng, Z. (2022). The value relevance of risk-related disclosure: Does the tone of disclosure matter? **Borsa Istanbul review**. 22(3), 498-514.

The Effect of Abnormal Disclosure Tone on Going Concern Modified Audit Reports in the Companies

Nasrin Shahmoradi¹©

Associate Professor, Department of Accounting, Yazd Branch, Islamic Azad University, Yazd, Iran

Fatemeh Mansuri Mohammad Abadi

Ph. D. Student, Department of Accounting, Yazd Branch, Islamic Azad University, Yazd, Iran.

Mehdi Mirzania Nokhandan

Ph. D. Student, Department of Accounting, Yazd Branch, Islamic Azad University, Yazd, Iran.

(Received: April 25, 2022; Accepted: September 12, 2022)

Disclosure tone is an indicator determines the level of optimism or pessimism of financial reporting disclosure and also is an argument examines managers' expectations of important financial and accounting figures compared to previous years. Research objective is investigating the effect of Abnormal disclosure tone on going-concern uncertainties in listed firms. In order to experimentally investigate this issue, Content analysis and Bag of words methods have been used in the present study. 93 companies in the period 2012-2019 were selected. The results of the analyzing of companies during the mentioned period using regression show that the tone of abnormal disclosure on going-concern modified audit opinions in listed companies, as well as in bankrupt companies the lack of Fulfillment of the mentioned financial obligations and financial problem as the reasons for going-concern modified audit opinions also had a positive effect on the continuation of the auditor's activity in the companies listed on the Tehran Stock Exchange. Therefore, the unusual disclosure of information in financial statements effectively affects the auditor's report and the company's managerial image.

Keywords: : Abnormal Disclosure Tone, Bag of Words Method, Going-Concern Uncertainties.

¹ n.shahmoradi@iauyazd.ac.ir© (Corresponding Author)